

félmúltat. Állandóan előfordulnak verseiben az ilyen összevonások is: „vonásid”, „leküzdni”, „léptid”, „szárnyit”, „avatlan”, „törhetlen”, vagy még erősebbek: „üldnek”, „elzült” stb. Feltűnik a régies hiányjeles rag-elhagyás is: „sarokba”, „nevébe”, „fülébe” — aminek semmi értelme nincs, de a hagyományos költői gyakorlat állandóan élt vele. Vannak késői verseiben is ilyen patetikus-biedermeier kifejezések, mint: „éjmagány”, „lángbor”, „délszak”, „délövi” stb.

A bonyolult századvégnek nem egy ilyen érdekes kettős arculatú alakja él a magyar irodalomban. A kritikus Péterfy Jenő szinte ugyanilyen kettősséget mutat, mint Kiss József — ha egy kicsit más előjellel is. Kiss József diadalra segítette juttatni az újat, saját műveiben viszont végig ragaszkodott a régihez. Péterfy belekényszerítette magát a konzervatív irodalmi szerepbe, holott szelleme már más volt, új, előremutató.

Érdekes a találkozásuk is. Péterfy, a konzervatív *Budapesti Szemle* munkatársa és Gyulai bizalmasa, sohasem írt *A Hét*-be. Tragikus halálakor azonban a legszebb nekrológot éppen Kiss József lapjában írja róla Ambrus Zoltán.

Harsányi Zoltán

Radnóti Miklós: Eclogák. Az utószót írta: Trencsényi-Waldapfel Imre. Bp. 1961. Magyar Helikon. 107 l.

A bukolikus hang, az idill problémája, mondhatnánk, a központi kérdés Radnóti Miklós költészetében. A halálfélelem és az idill klasszikus egységét valószínűleg meg, írta róla Sőtér István; Ortutay Gyula pedig az idill politikai jelentőségét ragadta meg, — az ember harmonikus világának szembeállítását a fasizmus embertelenségével. Trencsényi-Waldapfel Imre esszéjében Sőtér és Ortutay eredményeiből indult ki, és filológiaiilag mindig meggyőző elemzésében sokszínű, új szempontokban gazdag Radnóti-képet állít elének. Tanulmányának lényegét az alábbiakban lehetne összefoglalni.

A halálraítélt költő az idill felmutatásával lázad a fasizmus ellen. Az idill Radnóti kérelhetetlen harmóniaigényét fejezi ki úgy, hogy a költő egyidejűleg tudatosan farkasszemet néz korának barbárságával. Az idill, különösen az Eclogák esetében, békéért esdeklő költészet, az egész humanista kultúra felsorakozik a fasizmus ellen, a bibliai próféták, az antik költők, és a kortársak is, Garcia Lorca és József Attila. Az idill azonban nemcsak a költő programja, hanem egyéni sorsa szempontjából is döntő jelentőségű, amint ez Trencsényi-Waldapfel érdekes, szemléletes, — de kissé mesterkélty, különösen, amikor

Vergiliusra is vonatkoztatja — Proust-párhuzama megvilágítja. „Az eltűnt idő boldogító emlékei” erősítik a költőt, lehetővé teszik szilárd, magasrendű etikai magartásának kialakítását és megtartását. Azt az erőfeszítést támogatják sikerrel, amelynek eredményeként a költő mindig távlatokban tudott gondolkodni, tragédiájának súlya alatt nem roppant össze, nem lett ámokfutó. Az Eclogák, az Erőltetett menet költői játékoságának is, az a szerepe, hogy megóvja a költőt a belső összeroppanástól.

A költő vallomása és tudós pontossága, költészet és filológiai szerencsés találkozása Trencsényi-Waldapfel esszéje. Egy-egy kifejezés egészen elvétve talán nem a legpontosabb, felsorolni ezeket azonban felesleges lenne.

Ferenczi László

Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1959. Szerkesztő bizottság: Bélyey Pál, Hajdú Helga, Keresztúry Dezső, Lázár Péter. Felelős szerkesztő: Dezsényi Béla. Bp. 1961. Kossuth ny. 410 l.

Az Évkönyv elsősorban könyvtártudományi tárgyú dolgozatokat közöl, azonban a tanulmányok jelentős része irodalomtörténeti szempontból is értékes adatokat szolgáltat, figyelemre méltó problémákat vet fel. A könyvtár életét és a könyvtári munka módszertani kérdéseit tárgyaló tanulmányokkal bővebben nem foglalkozunk. A bibliográfia és a sajtótörténet területén Fazekas József (*Pótlások Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárának I—III. kötetéhez*), Terbe Lajos (*A Szovjetunió európai részében megjelent magyar lapok 1917—1921*), és Markovits Györgyi (*A Nemzeti Könyvtár remotái nyomán*) dolgozatait említjük meg.

A könyv- és könyvtártörténeti jellegű munkák szerzői közül Soltész Zoltánné (*Hans Sebald Beham metszeteinek útmutatása egy XVI. századi csonka perikópás könyv meghatározásánál*) egy — illusztáció tanúsága szerint valószínűleg a Hoffhalter nyomdában készült — 1569 táján megjelent egyházi könyv ismertetése során mutat rá Hans Sebald Beham művészetének magyarországi hatására, Csapodiné Gárdonyi Klára (*Mátyás király könyvtárának scriptorai*) a Corvina felkutatható kódexmásolóinak nevét és működését ismerteti, Hernády Ferenc (*Klimó György könyvtárának két felirata*) a tudománypártoló XVIII. századbeli pécsi püspök által létesített első magyar közhasználatú könyvtár nyilvánossá tételének időpontját próbálja meghatározni, és a könyvtár szabályzatának történetéhez szolgáltat adatokat, Borsá Geodeon két, *Peraudi* (a tanulmány címében